

Cvrsvs Philosophicvs

Arriaga, Rodrigo de

Antverpiæ, 1632

Sect. VI. Aliæ nostræ sententiæ probationes.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95614](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95614)

Respondent nonnulli, ante relationes distinctas illos duos homines esse fundamentaliter tantum similes, non verò formaliter. Sed contrà Primò euidenter: quia vnde potes tu fundamentum habere, vt ponas aliam similitudinem præter illam quam fundamentalem dicis? Non quidem experientiam, quia nec illa formalis similitudo in se ip. a te videri potest, nec ab eà vllus procedit effectus, ex quo à posteriori noscatur, cur ergo illam ponis? Dices, quia Aristoteles illam posuit. Respondeo, falsum esse Antecedens, quia hæc decem Prædicamenta non semper significant res distinctas (vt tu ipse fateris ex mente Aristotelis.) Actio enim, & Passio ab Aristotele assignantur distincta Prædicamenta, & tamen tu ipse ea non distinguis realiter; idem est in Situ, qui non distinguitur realiter ab Vbicatione. Secundò impugno eam solutionem: nam eodem modo posses dicere, in humanitate vltra animam & corpus vnita inter se, esse etiam vnā formam modalem, quā constituentur in ratione humanitatis formaliter, & sine quā solum sit humanitas fundamentaliter seu radicaliter. Tam enim exiguum habes per te fundamentum, quā si hoc secundum diceres. Et idem in aliis compositis fingi poterit. Rogo autem tandem, an Auctores huius vocis *similitudo* attenderint ad Relationem aliquam reluctantem, an eò quod ambo extrema v. g. sunt alba, ambo nigra, &c. Vnde ergo tu fingis iam, hanc vocem *simile* formaliter significare eam relationem à te confictam?

Secundò probatur nostra sententia in dissimilitudine, quæ etiam est Relatio prædicamentalis. Quis autem negabit, album & nigrum sine vlllo modo sibi superaddito esse inter se differentes, vel diuersæ rationis? Certè Relationes superadditæ non addunt illis differentias, imò potius conuenientiam: duæ enim illæ Relationes magis inter se conueniunt, quā album & nigrum, Deus & creatura, &c.

11 Tertiò: Benè ab Hurtado idem intentum suadet in equalitate. duos enim lateres esse inter se æquales formaliter, cōstitit in eo, quod vnus non habeat vel longiorem, vel crassiorem, aut latiorē formam quā alter; neque ibi potest excogitari illa differentia æqualitatis radicalis, & formalis. quis enim negabit, esse æqualis ponderis duas libras inter se, si careant illis modis. Atqui æqualitas est quædam similitudo, ergo Relatio similitudinis non est modus superadditus.

SECTIO VI.

Aliæ nostræ sententiæ probationes.

QUARTO potest impugnari ab absurdo. Et licet aliqui hoc argumentum putent esse Tribunitium, id est, pro plebe magis, quā Philosophicum, vellem rogare hos Auctores, an argumentum ab absurdo sit aliquando Senatorium, Consulare, seu Philosophicum: passim enim & ipsi & omnes Philosophi ab absurdo argumentantur. Si autem aliquod absurdum graue aliquando fuit, certè illud est quod ex hac sententiā inferitur: sequitur enim, eo ipso quod apud Indos producat aliquod album, in omnibus albis totius Vniuersi produci nouum modum realem; imò in omnibus entibus totius Vniuersi,

quia omnibus illis est simile, saltem in ratione entis. Præterea ad quæcumque mutationem, vel accidentalem vel substantialem, sequeretur idem absurdum. vnde in quolibet instanti producerentur in Angelo, in omnibus Beatis in celo ad leuissimum mulcæ motum propter nouæ vbi-cationis productionem, intrinseci noui modi: imò in quolibet puncto materiae primæ tot erunt distincti modi similitudinis, quot erunt entia omnia substantialia & accidentalia, & quot sunt omnia puncta rerum materialium, quibus est simile quodlibet punctū. Vnde rursus in sententiā Aristotelis de continuo, sequitur, in quolibet Angelo esse infinitos simpliciter modos similitudinis, quia cum omnibus punctis & partibus etiam proportionalibus habet similitudinem: illi autem modi similitudinis non sunt inter se communicantes, sed sunt determinati, & vnus ab altero simpliciter distinctus, ergo erunt infiniti simpliciter. quod quis non videat esse absurdissimum? Præterquam quod non potest assignari causa aliqua, quæ producat illos: non quidem albedo producta in Indiā, quia illa distat ab aliis rebus, in quibus producantur illi modi; non ab albedine quæ est in Hispaniā v. g. quia hæc non habet modò maiorem virtutem aut applicationem quā antea, neque scit quid sit productum de nouo in Indiā, aut quid antea ibi fuerit, vt sciat quot in se debeat producere modos; non à Deo, quia etiam si Deus per impossibile non cognouisset productionem illius albedinis, adhuc resultaret illa Relatio similitudinis: tunc autem Deus non posset producere illos modos, quia non cognosceret quā ratione, & ob quem finem producendi essent, & cur potius illi quā alij diuersi, aut quot. Est ergo incredibilis illa productio tot modorum, imò & impossibilis, iuxta bonam omnem rationem.

Quintò, quia dantur aliqua duo, quæ sunt similia inter se sine Relatione distincta, ergo idem de omnibus dicendum videtur. Consequentia videtur bona: quia si illa duo non requirunt Relationem distinctam vt sint similia, vt quid eam requirerent reliqua entia? Antecedens autem probatur in ipsis Relationibus, quæ sunt similes inter se sine aliā Relatione superadditā; alioquin daretur processus in infinitum.

Fortè respondebis, argumentum hoc non vr-gere, est enim manifestum discrimen inter similitudines subiectorum, & subiecta ipsa; quia Relationi est essentialis similitudo cum aliā Relatione, vna enim sine aliā nequit existere, subiectis verò non est essentialis similitudo; vnde non mirum, si distinguatur à subiectis, non verò ab ipsis Relationibus, sicut in simili dicemus libro 2. Phylcorum, non valere consequentiam, *Actio producit per se ipsam sine actione distincta, ergo & terminus.*

Sed contrà manifestè, quia discrimen hoc nullum est, exemplum autem de actione non est ad rem: ratio enim, quare actio non fit per aliam à se distinctam, est, quia repugnat illam existere in rerum naturā, & non produci ab hac causā. quæ ratio non militat in ipso effectu: hic enim potuit vel naturaliter, vel saltem diuinitus existere, & non oriri ab hac causā; ergo hoc quod est actus oriri, est aliquid ab eo, & à causā distinctum. Vide ergo ibi, cur actio procedat per se ipsam,

ipsam, non verò ipse effectus, at in presenti tota ratio, quæ potest excogitari in ipsis Relationibus distinctis, ad hoc ut non referantur per aliam superadditam, tota, inquam, reperitur in ipsis extremis ante Relationem. Ergo vel non debet Relatio ab extremis distingui, vel debet etiam ab ipsis Relationibus. Consequentia est euidens. Probo Minorem, in quâ sola est difficultas: quia sicut non possunt illæ Relationes ambæ existere nisi inter se sint similes; ita nec diuinitus possunt simul duæ albedines existere, nisi inter se sint similes: quia non possunt nec diuinitus existere, nisi vna sit albedo, & altera albedo, ambæ disgregatiue visus, ambæ productiue specierum, ambæ accidentia, ambæ (vno verbo) eiusdem speciei; ergo non minus ab vtraque est inseparabilis similitudo, quàm à duabus Relationibus. Verge manifestè: duæ ipsæ Relationes non aliter sunt inter se similes, nisi quia sunt eiusdem speciei, vna est relatio sicut alia, hoc autem etiam ipsæ albedines ante omnem superadditam relationem habent formalissimè ex se ipsis, ergo à se sunt formalissimè similes, sine Relatione distincta, non minus quàm ipsæ Relationes. vel si extrema requirunt adhuc Relationem distinctam, etiam eandem requirunt omnes Relationes superadditæ, & sic dabitur processus in infinitum; nisi forte velint & hoc absurdum deglutire, dicereque, hoc argumentum etiam ab absurdo esse Tribunitium.

25 Neque satisfacit dicere, discrimen adhuc esse, eò quòd saltem ab vno extremo possit abesse similitudo alio pereunte, ab vnâ autem Relatione non posse abesse similitudinem, eò quòd petat essentialiter alteram relationem. hoc (inquam) non obest: quia ego non contendo, similitudinem non distingui ab vno extremo solo, sed ab vtroque simul seu à complexo; ab hoc autem tam repugnat similitudinem auferri, quàm à Relationibus, ergo tam non distinguetur ab vtroque extremo ea similitudo, quàm non distinguitur ab vtraque relatione. Sicut licet possit existere Petrus non constituens numerum binarium, si existat solus; non tamen ideò vllus, credo, vnumquam audebit dicere, ut Petrus & Ioannes sint duo homines formaliter, eos indigere modo aliquo ex naturâ rei distincto; id enim asserere, esset prorsus delirare.

Fortè secundo dices, extrema posse diuinitus separari à similitudine formali, à quâ non possunt ipsæ Relationes, ideoque eam ab extremis non à Relationibus distingui. Sed hæc esset egregia petitio principij: ego enim contendo hoc argumento, vel extrema seipsas esse formaliter similia, vel Relationes inter se non esse, eò quòd tam sint eiusdem rationis extrema, quàm ipsæ Relationes. Tu verò respondes negando consequentiam, quia Relationes per se sunt formaliter similes, non verò extrema, quæ est ipsamet tua conclusio. Secundo, hanc distinctionem similitudinis formalis & radicalis satis suprâ reie-

26 ci. Tertio, quia ego clarè isto argumento probo duas Relationes, etiam si inter se eiusdem sint speciei, & subiecta reddant formaliter similia; tamen ut inter se sint formaliter similes, indigere aliis superadditis. sicut extrema, quantumvis sint eiusdem speciei, eis indigere per te. Nec excogitari potest vllum discrimen quoad hoc.

Idem processus in infinitum posset probari in Relationibus comparatis cum ipso subiecto. Petrus enim est diuersus à Relatione, quæ est similis Paulo, ergo id habet per aliam Relationem diuersitatis distinctam. Hæc rursus est diuersa ab alterâ Relatione similitudinis existente in Paulo, ergo per aliam Relationem diuersitatis superadditam: quæ rursus est diuersa à primâ similitudine quæ est in Petro, ergo per aliam relationem, & sic in infinitum. Quo argumento vtuntur recentiores aliqui contra hanc sententiam. Possent tamen Thomistæ respondere, eas Relationes superadditas per se habere duo, & referre Petrum & Paulum inter se ut similes; & seipsas etiam referre ad subiecta, ut similes inæquate, & ut inæquate dissimiles. Hæc autem solutio impugnanda est replicis omnibus in præcedenti argumento factis: ideò huic argumento supersecedo, quia clariùs in præcedenti ostenditur processus infinitus, & solutio, quæ præcedenti adhiberi posset, posset & huic.

Aliter etiam recentiores impugnant hanc sententiam, supponendo formam semper debere habere ut quo effectum formalem, quem præstat subiecto ut quod; nam albedo debet esse ratio disgregandi visum, &c. Ex quo vterius sic vrgent: Relatio identitatis inter Petrum & Paulum cum sit accidens, non conuenit cum illis in identitate naturæ, ergo non potest facere illos idem in naturâ; sicut vno non potest esse ratio vniendi materiam & formam inter se, nisi ipsa cum illis vniretur. Hoc argumentum omnino puto esse inefficax, Primo, quia illud quòd dicitur de formâ, quæ in se debet habere ut quo id quòd habet subiectum ut quod. Vel est questio de voce, vel falsum continet, ut alibi manifestè ostendi: odium enim est forma reddens subiectum odio habitum, & tamen ipsum odium nullatenus odio habetur, sed potius amatur; & cognitio reddit subiectum cognitum, cum tamen ipsa nullo modo cognoscatur. ergo potest Relatio reddere illos homines inter se similes, etiam si ipsa non esset illis similis. Dixi, vel esse questionem de nomine, quia etiam posset dici, Relationem esse ut quo similem, id est, esse id quo extrema redduntur similia; sicut etiam de odio potest dici, esse odio habitum ut quo, id est, esse id quo subiectum odio habetur. At inde non debet postea inferri, ipsum odium verè odio haberi, sicut hi inferunt in Relationibus. Sed de hoc fusiùs Disputatione VIII. de Animâ à num. 85. Se- 28

cundo respondere possent aduersarij, Relationem illam superadditam non facere ut Petrus sit vnus homo, sicut Ioannes est alter homo; hoc enim à se habent, & à Relatione, quæ est accidens, præstari eis non potest; sed præcisè facere, ut illa duo se respiciant formaliter. Hoc autem habet ipsa Relatio, quæ per suamet essentiam respicit ea extrema, & facit ut ea se inuicem respiciant; sicut vno per se vnitur cum extremis, & illa vnit inter se. Parum ergo eo argumento premuntur Thomistæ.

Meliùs ergo ab ipsis recentioribus idem suadet exemplo Dei, in quo dantur propriissimæ tales Relationes, sine vllâ intrinsecâ mutatione, ut ex Anselmo & aliis benè probat Hurtadus à §. 18. Dantur enim Relationes reales non distinctæ ab ipso Deo, etiam si ab ipso possint abesse, v.g.

se, v. g. Relatio Domini, aut creantis, quæ sunt veræ & reales Relationes, quia Deus verè & realiter est Dominus, & creans; quæ Relationes non essent in Deo, si non produxisset creaturas: & quotiescumque nouam producit, vel destruit, iam resultat noua extrinseca relatio Domini creantis, vel deficit quæ antea erat, si destruat creatura; & tamen hæ Relationes non sunt modi aliqui Deo superadditi realiter, ergo Relatio non consistit in modo superaddito. Nec quoad hoc iuuat aliquid infinitas Dei: quia tam contingens est in Deo similitudo mecum, quam in me similitudo cum Petro, & tam in tempore incipit in Deo, quam in me; ergo, sicut ibi incipit sine vilo modo re aut ratione distincto, ita & in nobis. Fusorem huius argumenti confirmationem vide apud Hurtadum vbi supra.

SECTIO VII.

Contraria argumenta soluta.

²⁹ **R**ESTAT argumentis oppositis satisfacere, si quam habent difficultatem. Ad primum, desumptum ex separatione similitudinis à fundamento, respondeo, eo conuinci, distinguere similitudinem à solo fundamento; non tamen conuinci, distinguere à fundamento & termino: ab utroque enim simul in rerum naturâ existente, etiam diuinitus repugnat similitudinem separari. vnde argumentum nullum est. Sicut si quis vellet probare, *existere duos homines*, esse modum distinctum ab existentia vtriusque, eò quod vnus poterat existere sine alio, valde malè argumentaretur: quia licet posset Petrus solus v. g. existere, quin faceret numerum binarium, Petrus tamen & Ioannes nequeunt existere simul, quin faciant duos homines. quare *esse duos*, distinguuntur inadæquatè à quolibet, ab utroque autem nullo modo. Includo autem simul vtriusque durationem, sine quâ non sunt simul. Et hoc ipsum cernere licet in omnibus compositis, quæ distinguuntur inadæquatè à quolibet parte, non tamen ab omnibus simul sumptis.

Ad Secundum respondeo, Relationem ideò poni in Prædicamento Accidentis, quia cum coexistentia termini non sit essentialis fundamento (neque enim est essentialis Petro existentia Ioannis) ideò absolute respectu Ioannis similitudo cum Petro dicitur accidentalis; non autem, quia sit aliquod accidens inhærens Petro, quod rectè D. Thomas supra relatus notauit.

Verbis, auferri in re vnum Prædicamentum. Sed quid inde? numquid auferitur ab Ecclesiâ aliquod Sacramentum, aut præceptum Decalogi? Ipsi met aduersarij, vt supra dixi, auferunt Passionem & Situm, quæ non distinguunt ab Actione & Vbicatione; cur & ego in re non auferam vnum Prædicamentum? Dico in re, quia quoad modum loquendi, qui in his Prædicamentis intenditur, non auferitur, sed retinetur, vt dicam infra. Ad argumentum P. Molina ex Relationibus diuinis respondeo, eo potius probari nostram sententiam: quia sicut Relatio Patris diuini non distinguitur realiter, imò nec virtualiter in communi sententiâ à paternitate, ita nec Relatio creata distinguitur à fundamento & termino. Adde, non omnia quæ in diuinis virtualiter di-

stinguuntur, debere in creatis realiter distinguere. Vnde licet concederemus P. Molina, Relationem Patris distinguere ab ipso Patre virtualiter, non ideò cogeremur eam distinguere realiter in creaturis. Dices, Relatio Patris est intrinseca adæquatè ipsi Patri, ergo etiam Relatio creata erit omnino intrinseca fundamento. Concedunt nonnulli consequentiam (de quâ nos Sectione 5.) nunc verò ego eam nego, quia Relatio Patris æterni est transcendentalis, vnde non mirum, si omnino intrinseca sit ipsi Patri: paternitas autem in creaturis non est Relatio transcendentalis, sed prædicamentalis, ideòque non est omnino intrinseca, vt dicemus inferius.

Fateberis fortè tandem, Relationem *similis* non distinguere à fundamento & termino, propter dicta; dices tamen, negari non posse, Relationem Patris distinguere, quia possunt in rerum naturâ existere Petrus & Paulus, qui sunt fundamentum & terminus, & tamen non habere Relationem patris aut filij. Respondeo, non esse adæquatum fundamentum Relationis patris Petrum & Paulum, sed vtrumque & generationem ortam à Petro: hæc autem omnia nequeunt existere, quin Petrus sit pater Pauli. vnde à toto fundamento & termino, semper est verum, non posse separari Relationem, ideò nec distinguere.

SECTIO VIII.

Relatio prædicamentalis non consistit formaliter in fundamento solo connotante terminum.

SUBSECTIO PRIMA.

Sententia P. Suarez.

SUARez supra num. 25. & alibi sæpè, quem nonnulli sequuntur recentiores, censet, Relationem adæquatè identificari cum fundamento; exigere tamen terminum, non vt partem formalem Relationis, sed vt quid connotatum in obliquo essentialiter, vt saluetur ratio similis. Quod probat Primò ex D. Thomâ, vbi supra asserente, similitudinem Socratis, esse ipsam albedinem Socratis, vt se habet ad albedinem Socratis. Sed miror ab his Doctoribus pro se afferri D. Thomam, qui expressis verbis docet, similitudinem dicere fundamentum & terminum, sicut homo dicit animam & corpus, & similitudinem inadæquatè distinguere à fundamento; cui directè opponitur P. Suarez & eius sequaces, dum asserunt, Relationem adæquatè identificari cum fundamento: in verbis autem à Suarez citatis non contendit D. Thomas, similitudinem adæquatè saluari in ipso fundamento, sed tantum non distinguere à fundamento, vt modum illius. illa autem verba, *vt se habet ad albedinem*, sonant, albedinem fundamenti vt dicit albedinem termini, esse similitudinem, quod clariùs dicitur, vtramque albedinem esse similitudinem, quia *ad vt se habet ad aliam*, reduplicat etiam supra aliam, non præcisè vt terminum, sed etiam vt partem, sicut cum dicitur, *paries vt habens albedinem est segregatum visus*, reduplicatur su-